

Аграрен университет – Пловдив, Научни трудове, т. LIX, кн. 5, 2015 г.
Юбилейна научна конференция с международно участие
Традиции и предизвикателства пред аграрното образование, наука и бизнес
Agricultural University – Plovdiv, Scientific Works, vol. LIX, book 5, 2015
Jubilee Scientific Conference with International Participation
Traditions and Challenges of Agricultural Education, Science and Business

DOI: 10.22620/sciworks.2015.05.005

**ДЕМОГРАФСКИ ПОГЛЕД КЪМ ОБЩИНА ПЛОВДИВ
ЗА ПЕРИОДА 2008-2013
A DEMOGRAPHIC LOOK AT THE MUNICIPALITY OF PLOVDIV
OVER THE 2008-2013 PERIOD**

**Атанас Кунчев, Женья Христова, Петър Маринов
Atanas Kounchev, Zhenja Hristova, Petar Marinov**

**Специалност „Управление на регионалното развитие”
Regional Development Management**

Аграрен университет – Пловдив
Agricultural University – Plovdiv

E-mail: i.zaprianova@abv.bg

Abstract

The natural growth (NG) of the population in the municipality of Plovdiv over the period 2008/2013 is studied in the report. We followed the natural motion of the population, which includes two basic components – birth rate and mortality.

The study as a demographic process includes the assessment and analysis of the quantitative characteristics of birth rate, reasons for their dynamics, similarly for mortality, allocation of birth rate and mortality by sex and the general population alterations as a result of these processes.

Key words: demography, natural growth, population.

ВЪВЕДЕНИЕ

Демографията е наука за населението. Понятието „демография” произлиза от две старогръцки думи: „демос” – народ, и „графия” – описание. Регионалният аспект е съществен момент в това определение, тъй като населението винаги се изучава в рамките на някакви териториални единици – част от страната, цялата страна, континенти, дори цялата Земя.

Задача на демографската наука е познанието на законите и закономерностите на развитието на населението във времето и пространството, т.е. на демографските процеси, анализ на проблемите в тази област и изясняване на възможностите за тяхното решаване.

Основен проблем на демографията е възпроизводството на населението и изучаването на постоянното възобновяване на населението в

резултат на естественото движение и миграцията. В този смисъл от гледна точка на демографията не са обект на изследване такива човешки съвкупности като посетителите на концерти, спортни състезания и други. Населението не е и не бива да се разглежда като механична съвкупност от хора. Населението, наред с околната среда и начините на производство, лежи в основата на човешката цивилизация и култура.

Населението не е и никога не е било равномерно разпределено по територията нито като брой, нито като социални групи, нито като темпове на динамиката на процесите, нито като ниво на развитие на начина на производство и на културата в районите от различен йерархичен порядък.

Демографските процеси са многообразни по своята същност и форми на проявление, те са сложни по характер, взаимосвързани помежду си и всички останали процеси в общественото развитие. Най-общо те отразяват естественото възпроизводство, миграцията и измененията на различните структури на населението.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Методът на изследване представлява система от прийоми за събиране, обработка и представяне на информация при решаването на конкретна теоретична или практическа задача. В своята същност методът се явява оръдието, посредством което се решава главната задача на изследването. Именно пътищата за постигане на целта, съвкупността от определени принципи, начините на теоретично изследване и практическо действие представляват методът.

Изборът на методи за конкретни задачи зависи от природата на обекта, предмета или целта на изследване. Методите се различават по съдържание, степен на обобщеност и мащаб. Най-общо те се разделят на философски, общонаучни и частнонаучни.

В изследването сме използвали следните методи: исторически, емпиричен, дедуктивен, географски.

Историческият метод (ИМ) или историческата периодизация е част от историческата методика, която използваме при анализирането и хронологичното проследяване на процесите и явленията, протичащи за развитието на рационализацията и регионалната политика, етапите на нейното прилагане в България и град Пловдив.

Геодемографските процеси, които се развиват през различните социално-икономически и политически процеси в страната на територията на града могат да бъдат изучавани и анализирани чрез принципите и способите на горепосочената методология.

Емпиричният метод (ЕМ) на изследване е основен научен метод, който служи за събиране на основни данни по определена проблематика, информация за ситуации, протичащи на различни нива, статистика по даден въпрос и др. Чрез средствата на директното или индиректното наблюдение, опит или експеримент се създава модел на икономически, социален, екологичен, инфраструктурен или друг вид обект.

Дедуктивният метод (ДМ) е един от най-разпространените и използвани похвати в науката. Терминът произлиза от латинската дума *deductio* (извеждам и продължавам).

Разглежданите процеси и явления, протичащи в една плоскост, се пренасят от „общото към частното“. ДМ от своя страна се състои от три елемента: изходна база–съвкупност от изходни термини и твърдения за определена ситуация; използвани логически средства–правила на извеждане и създаване на определения и дефиниции; съвкупност от изводи и твърдения–изречения и изводи.

Геодемографският метод (ГМ) се занимава с изучаване и анализиране на обектите и предметите. Геодемографията прави разнообразни връзки с другите науки, така тя използва широк арсенал от методи. В най-общия смисъл на това понятие може да се квалифицират като общонаучни и частни. Към общонаучните методи се отнасят предметите на природните науки като: системният анализ, географските сравнения на количествените сходства и различия, картографирането; от традиционните методи особено значение имат комплексните описания и анализи и др.

Методът на демографското моделиране описва бъдещите изменения на населението като цяло или по компоненти. Като модели в настоящия доклад използваме „стандартно население“ и „стандартно поколение“ като числови модели под формата на таблици.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Община Пловдив е градска община, формирана от втория по големина град в страната. Общината е икономически център с национално значение, като водещите стопански отрасли са хранително-вкусовата промишленост, цветната металургия, химическата и текстилната промишленост.

Градът е важен културен и образователен център със значим рекреационен потенциал за развитието предимно на конгресен, панаирен и културно-познавателен туризъм. Земеделieto в общината е слабо застъпено, без съществено значение за местната икономика.

Причината за това е, че границите на община Пловдив практически съвпадат с границите на града. През 2008 г. броят на населението на община Пловдив е 347 600 души, а през 2013 г. се наблюдава спад до 341 041 души. Съответно гъстотата на населението от 3407 души/км² през 2008 г. спада на 3343 души/км² през 2013 г. Запазвайки тенденциите, населението в трудоспособна възраст от 67,7 през 2008 г. спада на 64,5% през 2013 г. През изследваните години увеличението на ЕП е от 0,8 до 2 промила за 2013 г.

Естественият прираст се възприема като обобщаваща характеристика на естественото движение на населението. Той е величината, с която се характеризира динамиката на населението на земята. Той може да се измерва в абсолютни (разлика между броя на родените и умрелите) и в относителни стойности (разлика между коефициентите за раждаемостта и смъртността).

Таблица 1

Основни показатели	2008 г.	2013 г.
Площ (км ²)	102	102
Брой населени места	1	1
Средна надморска височина (м)	158	158
Брой на население	347 600	341 041
Гъстота на населението (души/км ²)	3407	3343
Население в трудоспособна възраст (%)	67,7	64,5
Естествен прираст на населението (‰)	-0,8	-2

Според баланса стойностите на ЕП могат да бъдат положителни (когато раждаемостта е по-голяма от смъртността) или отрицателни (когато смъртността е по-голяма от раждаемостта).

Тенденциите в развитието на ЕП в регионален план се определят от специфичните особености на демографското развитие. ЕП отразява замяната на поколенията на прародителите с тези на децата, а не на поколенията на родителите с тези на децата.

Стойностите на ЕП се формират при различни демографски и социално-икономически условия.

Поради това те трябва да се анализират и оценяват съобразно със специфичните икономически, демографски и исторически условия.

Таблица 2

Район	Брой на население- нието	Живородени			Починали			Естествен прираст			ЕП ‰/го
		в хил.д.	всичко	Мом- чета	Моми- чета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	
България 2008	7606551	77712	39986	37726	110523	58303	52220	-32811	- 18317	- 14494	-4,3
България 2013	7245677	66578	34044	32534	104345	54827	49518	-37767	- 20783	- 16984	-5,2
Пловдив 2008	347600	4047	2136	1911	3724	1896	1828	323	240	83	-0,8
Пловдив 2013	341041	3454	1800	1654	3752	1980	1772	-298	-180	-118	-2

През 2013 г. населението на град Пловдив е 341 041 души, което е 4,7% от населението на страната и нарежда града на второ място по големина. В сравнение с 2008 г. населението на града е намаляло с 6559 души.

През 2013 г. в град Пловдив са родени 3454 души, от които 1800 момчета и 1654 момичета, а са починали общо 3752 души, от които 1980

мъже и 1772 жени. За съпоставка през 2008 г. са били родени 4047 души, съответно 2136 момчета и 1911 момичета, а са починали общо 3724 души, от които 1896 мъже и 1828 жени.

За изследвания период 2008/2013 ЕП е отрицателен, като за 2008 г. е бил -0,8 ‰, а за 2013 е бил -2‰.

ИЗВОДИ

1. Върху стойностите на ЕП силно влияние оказва възрастовата структура на населението, поради което само те не може да се използват ефективно в геодемографските анализи и не са подходящи само с тях да се характеризира типът на възпроизводство на населението. Чрез тях може да се характеризира режимът на естественото възпроизводство на населението особено когато възрастовата структура е резултат от режима на възпроизводството.

2. От началото на XXI век Европа има отрицателен ЕП -1‰. Най-високи са отрицателните му стойности в Източна Европа: -5‰ и във всички страни, с изключение на Полша, е отрицателен. Най-ниски са стойностите в Украйна (-8‰), Русия (-7‰), България и Беларус (-5‰).

3. Съвременните тенденции в развитието на ЕП на населението са към непрекъснато намаление. Това се дължи на повсеместно преминаване към последните фази на демографския преход, поради което повечето страни в света ще преминат към стационарен или регресивен тип възпроизводство на населението.

4. Демографската ситуация в България през последните години се характеризира с ясно очертани устойчиви негативни тенденции, придобиващи характер на демографски срив.

5. Числеността на населението системно намалява, като от 7 606 551 през 2008 г. е намаляло до 7 245 677 през 2013 г., като намалението на населението през този период е по-голямо от цялото население на град Пловдив.

6. Отрицателният ЕП на населението на град Пловдив за 2008 г. е -0,8‰, което е пет пъти по-малко от този на страната за същия период. Но този по-нисък отрицателен ЕП не се дължи на увеличението на раждаемостта или намалението на смъртността, а на вътрешната миграция. Но дори и интензивната имиграция не помага за намаляване на отрицателния ЕП и той тенденциозно продължава да пада значително, като за изследвания период от -0,8‰ стига до цели -2‰. Ще продължи да се наблюдава ясно очертаната устойчива негативна тенденция за града.

7. Обективната потребност от научнообоснована и системно реализирана прагматична демографска политика както за град Пловдив, така и за цялата страна е особено остра.

8. Демографският срив изисква както наличието на стратегическа концепция, така и неотложни регионално диференцирани действия. Тази политика следва да е ангажимент и на държавната власт, и на различните

неправителствени организации, ориентирани към проблематиката на демографските процеси.

При формирането на политика в тази област все по-силно влияние оказват и ще оказват и изискванията за европейска интеграция.

REFERENCES

- Salchev, P.*, Demografski pokazatel.
Konakchiev, D., 2003. Obshta teoriya na regionalnata iкономика, Varna.
Entsiklopediya Bulgaria, Universitetsko izd. „Sv. Kliment Ohridski”.
Mladenov, Ch. Vladev, I., Vladeva, R. Obshta geodemografiya,
Universitetsko izd. „Episkop Konstantin Preslavski”
<http://nsi.bg>